

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Α΄ Γυμνασίου**

Θεματική ενότητα:

Ομήρου Οδύσσεια, Ανακεφαλαίωση

Τίτλος:

«Μαύρα καράβια, Λευκά Πανιά: Ταξιδεύοντας στις ομηρικές θάλασσες»

Συγγραφή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

Εφαρμογή: ΚΟΣΜΑΣ ΤΟΥΛΟΥΜΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

«Μαύρα καράβια, Λευκά Πανιά: Ταξιδεύοντας στις ομηρικές θάλασσες»

Εφαρμογή σεναρίου

Κοσμάς Τουλούμης

Δημιουργία σεναρίου

Κοσμάς Τουλούμης

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Από 02-04-2013 έως 25-04-2013.

Σχολική μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Γυμνάσιο Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ομήρου Οδύσσεια: Ανακεφαλαίωση

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα [Γυμνάσιο]

Ιστορία

Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Ιστορία της Τέχνης

Πληροφορική

Τεχνολογία

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με την ομαδική διδασκαλία και να έχουν βασικές δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ (διερεύνηση στο διαδίκτυο, κειμενογράφος, λογισμικό παρουσίασης, πλοήγηση σε λογισμικό). Ο εκπαιδευτικός πρέπει, επίσης, να έχει κάνει μια επισκόπηση των δεδομένων του σεναρίου σε σχέση με τα θαλασσινά ταξίδια της ομηρικής εποχής

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη

Το σενάριο στηρίζεται

Στο ομώνυμο παραδειγματικό σενάριο του Κοσμά Τουλούμη..

Το σενάριο αντλεί .

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφετηρία τα ναυτικά ταξίδια που κυριαρχούν στα ομηρικά έπη οι μαθητές/τριες καλούνται να ανακαλύψουν και να διερευνήσουν θαλασσινές περιπέτειες στην αρχαία Ελλάδα. Η έμφαση δίνεται στο εμπόριο των ομηρικών χρόνων και στα ταξίδια που σχετίζονται με αυτό. Η πλοήγηση στο διαδίκτυο και οι ιστοεξερευνήσεις οδηγούν τις ομάδες των μαθητών να προσεγγίσουν το θέμα. Δημιουργούν μια παρουσίαση σε MS PowerPoint, την παρουσιάζουν και τη συζητούν στην τάξη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Από τα παλαιολιθικά και νεολιθικά μονόξυλα και τις «παπυρέλλες» μέχρι τα μυκηναϊκά ιστιοφόρα και τα πλοία που απεικονίζονται στις πρώτες αφηγηματικές σκηνές της τέχνης της γεωμετρικής εποχής τα θαλασσινά ταξίδια, στενά συνυφασμένα με τη γεωγραφική μοίρα του κατοίκου της αρχαίας Ελλάδας, βοηθούν στην επιβίωσή του, αλλά και διευρύνουν τους ορίζοντες και το πνεύμα του, τον θέλγουν, αλλά και τον τρομοκρατούν (Guest – Παπαμανώλη 1982, Braudel 1990, Το Ταξίδι 2003, Casson 2003, Καμαρινού & Μπάϊκα 2005, Τζάλας 2006).

Ο άνθρωπος, πότε ως βασιλιάς και βασιλόπουλο και πότε ως απλός ναύτης, ανώνυμος «σύντροφος» κάποιου σπουδαίου ταξιδιώτη, άλλοτε ως εξερευνητής και έμπορος και άλλοτε ως απλός τυχοδιώκτης, ταξιδεύει «σχίζοντας τη θολή γραμμή των οριζόντων» Ο ομηρικός κόσμος αποτελώντας ένα πολύπλοκο πολιτισμικό φαινόμενο με αναφορές στην κοινωνία, τη θρησκεία, την οικονομία και όλες γενικά τις

εκφάνσεις του ανθρώπινου βίου είναι στενά δεμένος με τη θάλασσα. Προσφέρει έτσι το πλαίσιο για όλες αυτές τις δραστηριότητες. Σε αυτές τις εμπειρίες θα στεριώσουν, αργότερα και θα αναπτυχθούν οι δρόμοι των ελληνικών αποικισμών στην Ανατολική και τη Δυτική Μεσόγειο.

Η θάλασσα πρωταγωνιστεί στα βιώματα των μαθητών και μαθητριών. Κάποιοι και κάποιες έχουν πραγματοποιήσει, σίγουρα, και θαλασσινά ταξίδια. Στηριγμένοι σε αυτήν τη βιωμένη τους εμπειρία, καθώς και στις ιστοεξερευνήσεις τους καλούνται να αποφασίσουν, να σχεδιάσουν και να πραγματοποιήσουν ένα ψηφιακό ταξίδι στις ομηρικές θάλασσες, επιλέγοντας τους ρόλους τους. Ανακαλούν και εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, συνεργάζονται μέσα από διαφορετικούς ρόλους, όπως συνέβαινε και συμβαίνει και στην πραγματικότητα σ' ένα καράβι, και αποφασίζουν τους πλόες τους, υπολογίζουν προβλήματα και δυσκολίες, συνδέουν το σήμερα με το χθες και ξεκινούν.

Πρόκειται για μια διαθεματική πρόταση διδασκαλίας η οποία βασίζεται στη διδασκαλία σε ομάδες και υλοποιείται με εφαρμογή της λογικής του Σχεδίου (Design), όπως αυτό εννοείται από την προσέγγιση των πολυγραμματισμών και της πολυτροπικότητας στην επικοινωνία (Cope & Kalantzis 2000, Kalantzis & Cope 2008, Kress & van Leeuwen 2001). Ο ρόλος του καθηγητή κατά τη διαδικασία του Σχεδίου είναι υποβοηθητικός και εμπνευστικός στο πλαίσιο της ζώνης της επικείμενης ανάπτυξης (Vygotsky 1978). Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, επιτελούν διαφορετικούς ρόλους, διερευνούν και ανακαλύπτουν τη γνώση σε ανοιχτά περιβάλλοντα μάθησης, ενώ διαμορφώνουν ένα τελικό προϊόν που συνιστά έναν νέο ψηφιακό πόρο που αναρτάται στο διαδίκτυο. Κινούμαστε περισσότερο στο χώρο της άορατης παιδαγωγικής πρακτικής (= έμφαση στην πρωτοβουλία των μαθητών, στο διαφορετικό ρόλο των διδασκόντων) παρά της ορατής παιδαγωγικής πρακτικής (=έμφαση στη μετάδοση της γνώσης) (βλ. Κουτσογιάννης & Αλεξίου 2012, 15-16).

Οι μαθητές/μαθήτριες χρησιμοποιούν υπάρχουσες πηγές και γνώσεις για να προχωρήσουν στις δικές τους αποφάσεις. Εκπονείται στο σχολικό εργαστήριο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές και οι μαθήτριες

- ✓ να γνωρίσουν πώς και γιατί γίνονταν το θαλασσινό εμπόριο από τα παλαιολιθικά μέχρι τα γεωμετρικά χρόνια και να το συγκρίνουν με τη σημερινή πραγματικότητα
- ✓ να περιηγηθούν στις θάλασσες της ομηρικής αρχαιότητας συλλέγοντας πληροφορίες για γεωγραφικές περιοχές, πολιτισμούς και λαούς .
- ✓ να συγκρίνουν μεταξύ τους παλαιότερους και νεότερους τρόπους ζωής που αφορούν στην ενασχόληση με τη θάλασσα

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές και οι μαθήτριες

- ✓ να αξιοποιήσουν την αρχαία ελληνική γραμματεία ως πηγή για το παρελθόν
- ✓ να γνωρίσουν τον πολυποίκιλο κόσμο του έπους, τις πληροφορίες και τα μηνύματα που μεταφέρονται σ' αυτό

Γραμματισμοί

Οι μαθητές και οι μαθήτριες

- ✓ να βρουν, να αξιολογήσουν, να κρίνουν, να επιλέξουν και να εκτιμήσουν δεδομένα σε σχέση με την κατανόηση της σημασίας της θάλασσας και του εμπορίου
- ✓ να ενσωματώσουν εργαλεία των ΤΠΕ στο Σχεδιασμό τους και να εξοικειωθούν με τη χρήση και τη σημασία του νέου περιβάλλοντος γνώσης τόσο για την κατανόηση του κόσμου, όσο και για την έκφραση των ατομικών τους, κοινωνικών ταυτοτήτων.

Διδακτικές πρακτικές

Με τις διδακτικές πρακτικές του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές να:

- Αναπτύξουν δεξιότητες συνεργατικής μάθησης, αφού εργάζονται σε ομάδες και οδηγούνται σε αποτελέσματα που προκύπτουν μέσα από αυτές.
- Αυτενεργήσουν μέσα σε κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια, καθώς αποτελούν ενεργά μέλη ομάδων που επιτελούν συγκεκριμένες εργασίες.
- Ασκηθούν στην κριτική αξιοποίηση ψηφιακών περιβαλλόντων και πηγών.
- Δημιουργήσουν δικούς τους ψηφιακούς πόρους

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο συσχετισμός της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, των ομηρικών επών πιο συγκεκριμένα, με γνώσεις για τον αρχαίο και το σύγχρονο κόσμο, καθώς και η βιωματική προσέγγιση, έστω και μέσα από ψηφιακά «υποκατάστατα» (surrogates) (Τουλούμης 2011, 518) της αρχαίας ελληνικής γραμματείας αξιοποιώντας το νέο, αλλά και τον κριτικό γραμματισμό που προσφέρουν οι ΤΠΕ

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Συνδέεται με τους στόχους του ΔΕΠΠΣ για τη διδασκαλία των ομηρικών επών στην Α΄ και Β΄ Γυμνασίου σχετικά με το ότι οι μαθητές πρέπει να κατανοήσουν τον πολιτισμό της Οδύσσειας «κόσμος»: αξίες, στάσεις, δράση, ήθη και έθιμα, κοινωνική και πολιτική οργάνωση, θεσμοί, υλικός πολιτισμός κ.ά,

μέσα από δραστηριότητες όπως:

Συγκεντρώνουν από το ομηρικό κείμενο στοιχεία για ήθη και έθιμα και τα συνδέουν με αντίστοιχα της εποχής μας (Λογοτεχνία, Θρησκευτικά, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γλώσσα, Ιστορία, Αισθητική Αγωγή). Συζητούν το θέμα «Κοινωνική και πολιτική οργάνωση του ομηρικού κόσμου (Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Λογοτεχνία, Ιστορία). Συζητούν το θέμα «ο υλικός πολιτισμός του ομηρικού κόσμου» και τα συγκρίνουν με αντίστοιχα σημερινά (Λογοτεχνία, Τεχνολογία, Αισθητική Αγωγή, Οικιακή Οικονομία). (ΦΕΚ 303/13-03-03, τ. Β΄, σ. 3816)

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

- ✓ Εξυπηρετείται η ανάπτυξη υψηλού επιπέδου γνωστικών δεξιοτήτων όπως η επίλυση προβλήματος, η αντιμετώπιση του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες, η επικοινωνία και η συνεργασία, καθώς και η και η μαθητική δημιουργία σ' ένα περιβάλλον κριτικής μάθησης
- ✓ Αξιοποίηση διαδικτυακών πηγών και άλλων ψηφιακών πόρων, καθώς και εξοικείωση με τους νέους ψηφιακούς γραμματισμούς που προωθούνται στο πλαίσιο του Web 2.0.
- ✓ Χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω τεχνολογίες

Λογισμικό παρουσίασης

Κειμενογράφος

Διαδίκτυο

Λογισμικό «Ομηρικά Έπη»

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ομήρου Οδύσσεια

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Αρχαία Ναυάγια στη Μεσόγειο, εφ. Καθημερινή, Επτά Ημέρες 03/09/2000,
<http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/2000/09/03092000.pdf>

Τζάλας, Χ., «Πλοία και ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο», 2006,
Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου
στη διεύθυνση <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=10595>

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Λογισμικό

Ομηρικά Έπη Α΄ και Β΄ Γυμνασίου, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Βίντεο

<http://emuseums.cc.uoa.gr/~emusweb/archeology/images/stories/arch-scuba.html>

Ιστοσελίδες

Βικιπαίδεια

Ελληνική Ιστορία του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού

Ινστιτούτο Ναυτικής Αρχαιολογίας

Μυκηναϊκό караβάκι αποκαλύπτει τα μυστικά του, εφ. Ελευθεροτυπία

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, επιλεγμένα εκθέματα

Χρονολόγιο Ελληνικής Ιστορίας και Τέχνης στον κόμβο του Υπουργείου Πολιτισμού

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

1^η φάση (1^η διδακτική ώρα)

Αξιοποιώντας ένα βίντεο για τα αρχαία ναυάγια και την ενάλια αρχαιολογία που βρίσκεται στην ιστοσελίδα του Μουσείου Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών στη διεύθυνση <http://emuseums.cc.uoa.gr/~emusweb/archeology/images/stories/arch-scuba.html> τέθηκε το παρακάτω προς επίλυση πρόβλημα:

Πώς γινόταν το εμπόριο στα ομηρικά χρόνια;. Αν ήσασταν έμποροι στην ομηρική εποχή πώς θα ασκούσατε το ρόλο σας; Ποια ήταν η σημασία της θάλασσας στο έργο σας;

2^η φάση (2^η διδακτική ώρα):

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε 5 ομάδες των 5-6 ατόμων, και αφού μελέτησαν τις αντίστοιχες ενότητες, σε σχέση με το εμπόριο, τα πλοία και τη θάλασσα από το λογισμικό «Ομηρικά Έπη» και το κείμενο του Χ. Τζάλα κλήθηκαν να αναζητήσουν στο διαδικτυο πληροφορίες ώστε να δημιουργήσουν μια δική τους παρουσίαση που θα απαντούσε στο προς επίλυση πρόβλημα.

3^η φάση (3^η-4^η διδακτικές ώρες):

Οι μαθητές συνεργάστηκαν για να αναζητήσουν τα στοιχεία ώστε να δημιουργήσουν την παρουσίασή τους

4^η φάση (5^η και 6^η διδακτικές ώρες)

Παρουσιάστηκαν από τους ίδιους και αξιολογήθηκαν οι εργασίες των μαθητών. Έγινε συζήτηση για τον τρόπο αξιοποίησης των ψηφιακών πηγών

Η αξιολόγηση πραγματοποιήθηκε σε δυο άξονες: α) στον άξονα του τι γνώριζαν, τι χρειάστηκε να μάθουν και στο τι έμαθαν τελικά οι μαθητές σε σχέση πάντοτε με την αρχική στοχοθεσία, β) στον άξονα της διαδικασίας που ακολούθησαν και του προϊόντος που δημιούργησαν τελικά. Μ' αυτό τον τρόπο οι μαθητές συμμετείχαν στην αξιολόγηση και αυτοαξιολογήθηκαν πορούν και μπόρεσαν να ανατρέξουν και να αξιολογήσουν την πορεία τους προς τη γνώση (μεταγνωστικές δεξιότητες), αλλά και να αναστοχαστούν για το τελικό προϊόν της γνωστικής διαδικασίας. Είναι γεγονός, πάντως, ότι ήταν πολύ αυστηροί και με τον εαυτό τους και με τους συμμαθητές τους με αποτέλεσμα να θεωρηθούν όλες, σχεδόν, οι εργασίες ελλειμματικές .

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινό φύλλο εργασίας για όλες τις ομάδες

- Η αποστολή σας είναι να συλλέξετε πληροφορίες για το εμπόριο στα ομηρικά χρόνια.
- Βρείτε ποια αντικείμενα και είδη θα μπορούσαν να είναι εμπορεύσιμα κατά την ομηρική εποχή.
- Η αναζήτηση στο διαδίκτυο θα είναι πολύτιμος βοηθός σας. Σκεφτείτε ποιες λέξεις – κλειδιά θα χρησιμοποιήσετε σε μηχανές αναζήτησης και πού θα ψάξετε για να συλλέξετε τα δεδομένα σας. Λάβετε υπόψη σας ότι πρέπει να βρείτε και εικόνες. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και αγγλικές λέξεις
- Κάποιες συμβουλές σε περίπτωση που δεν ξέρετε πώς να αρχίσετε
 - Επισκεφτείτε την Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου και διαβάστε το κείμενο

*Τζάλας Χάρης, «Πλοία και ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο», 2006,
Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου
URL: <<http://www.ehw.gr/l.aspx?id=10595>>*

- Στην Ελληνική Ιστορία στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού <http://www.e-history.gr/> ανακαλύψτε όσα αφορούν στην αποστολή σας.
- Για τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν οι έμποροι βλ. στην ιστοσελίδα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης <http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&cresrc=964&cnode=46&clang=0>
- Ψάξτε περιπτώσεις ή εικόνες ναυαγίων εμπορικών πλοίων της εποχής. π.χ. στη Βικιπαίδεια αναζητήστε το ναυάγιο του Ουλουμπουρούν, <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=122910>. Μπορείτε να συμβουλευτείτε επιπλέον το αφιέρωμα της εφημερίδας *Καθημερινή* για τα *Αρχαία Ναυάγια* στη *Μεσόγειο* (<http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/2000/09/03092000.pdf>)
- Εικόνες και βίντεο από ναυάγια εμπορικών πλοίων μπορείτε να βρείτε στους αντίστοιχους συνδέσμους και στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Ναυτικής Αρχαιολογίας στη διεύθυνση <http://inadiscover.com/>
- Συζητήστε όλοι μαζί και δημιουργήστε μια παρουσίαση σε ανάλογο λογισμικό όπου θα εκθέσετε τα συμπεράσματά σας. Η παρουσίασή σας μπορεί να κινείται στους άξονες α) ποια μορφή είχε το εμπόριο στα ομηρικά χρόνια β) ποια είδη αντάλασσαν; γ) από πού αντλούμε πληροφορίες για τις εμπορικές δραστηριότητες; δ) ποιες περιοχές περιλάμβαναν τα εμπορικά δίκτυα του ομηρικού κόσμου;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί αυτούσιο το παραδειγματικό σενάριο σε μια λογική project. Θα μπορούσε, επίσης, να συνδυαστεί με κείμενα της Νεοελληνικής αλλά

και της Παγκόσμιας Λογοτεχνίας, αλλά και με άλλα αρχαιοελληνικά κείμενα ή με άλλα μυθικά ταξίδια όπως αυτό των Αργοναυτών.

Μια ενδιαφέρουσα επέκταση για προχωρημένους χρήστες των ΤΠΕ θα μπορούσε να ήταν η δημιουργία ενός εικονικού εμπορικού ταξιδιού ανάλογου με την εφαρμογή στο “Aegean Minoan GIS Mapping” που βρίσκεται στο Google Earth και μπορεί να κατεβεί από τη διεύθυνση <http://ancientworldonline.blogspot.com/2012/01/archaeological-sites-of-aegean-minoans.html> όπου υπάρχουν και σχετικές οδηγίες.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Επιλέχτηκε να μην εφαρμοστεί ολόκληρο το παραδειγματικό σενάριο - το οποίο, άλλωστε, είχε σκόπιμα ακαδημαϊκό χαρακτήρα - στο οποίο στηρίχτηκε αυτή η εφαρμογή. Δεν πραγματοποιήθηκαν όλοι οι ρόλοι που προβλέπονται στο σενάριο, γιατί θα χρειαζόνταν πολλές ώρες για την κατάλληλη προετοιμασία κάποιων ομάδων. Οι ίδιοι οι μαθητές θέλησαν να ασχοληθούν με το ομηρικό εμπόριο. Προηγήθηκε μια ώρα κατά την οποία διερευνήθηκε η εξοικείωση των μαθητών με τις ΤΠΕ. Φάνηκε, πώς, παρότι το συγκεκριμένο τμήμα είχε ικανοποιητικές επιδόσεις σε γνωστικό επίπεδο αντιμετώπιζε βασικά προβλήματα στον τρόπο διαχείρισης των ψηφιακών πηγών. Αποφασίστηκε έτσι το συγκεκριμένο σενάριο να έχει ως κρυφό στόχο την εξοικείωση με τη χρήση των ψηφιακών πηγών ξεπερνώντας τη συνήθη αντιγραφή - επικόλληση. Τα αποτελέσματα δεν ήταν, πάντα, και τόσο ικανοποιητικά.

Υπήρξαν, επίσης, οι συνηθισμένες δυσκολίες σε σχέση με τη λειτουργία των ομάδων και τη συνεργασία των μαθητών, γεγονός που οδήγησε αρκετές φορές σε επεμβάσεις του καθηγητή προς την κατεύθυνση της εξομάλυνσης διαφορών και της ενσωμάτωσης όλων των μαθητών στις ομάδες.

Οι εργασίες ήταν ικανοποιητικές στο επίπεδο χρήσης του λογισμικού παρουσίασης, το PowerPoint είναι, πλέον, εργαλείο της σχολικής, αλλά και στο γνωστικό πεδίο. Οι πιο ενδιαφέρουσες στιγμές της όλης διαδικασίας σχετίζονται με την 5^η και 6^η ώρα της εφαρμογής όπου συζητήθηκαν στην ολομέλεια οι εργασίες των μαθητών. Εκεί τέθηκαν κάποια ζητήματα αξιοποίησης και χρήσης των ΤΠΕ που θα φανεί τα επόμενα χρόνια εάν αφομοιώθηκαν από τους μαθητές της Α΄ Γυμνασίου. Το πώς χρησιμοποιούμε τις ψηφιακές πηγές τους έκανε πάντως εντύπωση και ανέδειξε για μια ακόμα φορά την έλλειψη ενασχόλησης στο ελληνικό σχολείο με ανάλογα ζητήματα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Braudel, F. 1990. *Η Μεσόγειος, ο χώρος και η Ιστορία*, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.

Casson, L. 2003. *Το Ταξίδι στον Αρχαίο Κόσμο*. Αθήνα. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Cope, B. & Kalantzis, M. (eds) 2000. *Multiliteracies. Literacy Learning and the Design of Social Futures*. London: Routledge

Guest – Παπαμανώλη, Α. 1982. «Προϊστορία: Το καράβι φορέας πολιτισμού» *Αρχαιολογία* 3, σς. 10-14.

Kalantzis, M. & B. Cope 2008. *Νέα Μάθηση. Μετασχηματιστικοί Σχεδιασμοί για την Παιδαγωγική και την Αξιολόγηση*. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://neamathisi.com/learning-by-design/> (τελευταία επίσκεψη 28/02/2012)

Καμαρινού, Δ. & Κ. Μπαΐκα 2005. Ομηρικά και μυκηναϊκά πλοία, *Αρχαιολογία & Τέχνες* 94, σς. 23-25. Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.arxaiologia.gr/site/content.php?artid=2108> (τελευταία επίσκεψη 28/02/2012)

Κουτσογιάννης, Δ. & Αλεξίου, Μ. 2012. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση *Μελέτη στο πλαίσιο της Δράσης 62 (Π.3.1.3)*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.greeklanguage.gr/aboutdigitalschool> (τελευταία επίσκεψη 29/05/2012).

Τζάλας, Χ. 2006. «Πλοία και ναυσιπλοία στο Αιγαίο», *Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου* Διαθέσιμο στο διαδίκτυο στη διεύθυνση <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=10595>.

Το Ταξίδι 2003. *Το Ταξίδι από τους αρχαίους έως τους νεότερους χρόνους. Επιστήμης Κοινωνία. Ειδικές μορφωτικές διαλέξεις*. Αθήνα. Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

Τουλούμης, Κ. 2011. «Ο πολυτροπικός κόσμος των αρχαίων πραγμάτων και η χρήση του στην εκπαίδευση της ψηφιακής εποχής» στο Πουρκός, Μ. & Ε. Κατσαρού 2011 (επιμ.) *Βίωμα, μεταφορά και πολυτροπικότητα. Εφαρμογές στην επικοινωνία, την εκπαίδευση, τη μάθηση και τη γνώση*. Θεσσαλονίκη. Νησίδες, σσ 510-526.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.